

Nærings- og handelsdepartementet
postmottak@nhd.dep.no

Deres brev:
20.5.2011

Deres ref: 201101163

Vår ref: BJB

30. september 2011

Høring: Utredning av mellomlagerløsning for brukt reaktorbrensel og langlivet mellomaktivt avfall (NOU 2011:2)

Innledning

Teknas viser til departementets høring av Stranden-utvalgets rapport om mellomlagerløsning for brukt reaktorbrensel og langlivet mellomaktivt avfall (NOU 2011:2).

Vi ønsker å trekke fram tre forhold som bør vektlegges i den videre behandlingen av saken:

- Nødvendig å organisere ansvaret i langsiktig perspektiv
- Behov for strategi for samfunnskommunikasjon
- Sikring av utdanning og kompetanse i langsiktig perspektiv

Tekna organiserer 58 000 medlemmer med høyere teknisk-naturvitenskapelig utdanning. Mange av de ansatte i de norske virksomhetene som arbeider med radioaktivt materiale og reaktorer er medlemmer i Tekna.

Generelt

Tekna er i hovedsak fornøyd med det arbeid som er igangsatt av regjeringen med et innledende teknisk utredningsarbeid i 2010, og den påfølgende NOU 2011:2, som igjen anbefaler en strukturert innsats fram mot et ferdig, operativt lager.

Vi mener det materialet som foreligger gir et godt grunnlag for å beslutte tiltak når det gjelder reaktorbrensel og mellomaktive avfall.

Beslutninger om reaktorbrensel og radioaktivt avfall må være basert på kunnskaper og faglige vurderinger. Det er også viktig å informere samfunnet forøvrig om saksforhold og risiko selv om atomindustrien støter på problemer når slike tema reises i opinionen.

Rapporten tar for seg alle viktige områder innen det tema den omhandler, dels i form av noen konkrete anbefalinger, dels i form av å påpeke og til dels spesifisere behovet for ytterligere utredninger og dokumentasjon.

Utvalget forutsetter at de organisatoriske og økonomiske rammebetingelsene for anlegget avklares innledningsvis.

Utvalget konkluderer med at det vil bli behov for et nytt mellomlager for radioaktivt avfall og anbefaler at dette baseres på utstrakt bruk av ”transportable lagringsbeholdere”.

Utvalget konkluderer, basert på generell erfaring fra lignende prosesser internasjonalt, med at lageret bør plasseres på det området hvor IFE allerede driver sin forsøksreaktor i Halden. De geologiske forhold er gode, og man forventer at lokal aksept oppnås lettere der enn på alternative steder.

Noe av brensel er i en form som gjør at det ikke egner seg for langtidslagring. Dette må behandles før det kan plasseres i lageret. Utvalget mener at slik behandling av brenselet bør skje ved Cap de La Hague-anlegget i Frankrike.

Utover dette anbefaler utvalget at det settes i gang studier og utvikling av designdokumentasjon av sentrale elementer; den transportable lagringsbeholderen; kartlegging av volumer og karakteristika for det brensel og mellomaktive avfall det er behov for å lagre; nødvendig infrastruktur på de steder dette materialet skal behandles; samt en lokaliseringsstudie og beskrivelse av utforming av selve lageranlegget.

Utvalget skisserer fasene i det framtidige arbeidet, og angir en timeplan. Tekna har ingen ønsker om endringer i dette.

Nødvendig å organisere ansvaret i langsiktig perspektiv

Tekna er av den oppfatning at Stranden-utvalgets rapport og konklusjoner gir et godt grunnlag for videre arbeid med det norske brukte reaktorbrenselet og det langlivede avfallet. De tekniske og økonomiske vurderingene som presenteres virker solide, og utvalget har vurdert alle vesentlige sider av denne saken.

Tekna er av den oppfatning at alle beslutninger om etablering og drift av mellomlageret forutsetter at ansvarsforholdene rundt brensel og avfall er entydig fastlagt. Utredningen behandler ikke dette spørsmål da det ansees å ligge utenfor mandatet. Uansett skriver utvalget, om fortolkningen av sitt mandat på dette området at

”Utvalget skal ... beskrive en prosess videre i forhold til Statsbygg – formålsbygg. Utvalget har foreslått en videre prosess med dette utgangspunkt, men ønsker å fremheve at valg av prosess vil være avhengig av organiseringen av ansvaret for det brukte brenselet og avfallet.” (Vår understreking)

Tekna deler dette syn, og vil framheve betydningen av hvordan ansvaret for brensel og avfall organiseres. Arbeidet med lageret og dets drift vil ikke bli omfattende, men det må gjøres korrekt og

i svært lang tid. Det bør ikke på noen måte herske usikkerhet om ansvar og eierskap når det gjelder dette avfallet.

Den nærmeste parallellen vi har i Norge er KLDRA anlegget i Himdalen. Det forvaltes av Statsbygg, og driftes av IFE på tidsbestemt kontrakt. Departementet bør vurdere om dette er en tilstrekkelig robust organisering for det mer krevende brenslageret.

Tekna vil anbefale at departementet vier dette spørsmålet stor oppmerksomhet i det videre arbeidet.

Behov for strategi for samfunnskommunikasjon

Utvalgets rapport identifiserer interessentene rundt en etablering av mellomlageret, men gir ingen strategi for samfunnskommunikasjon. Dette er i samsvar med mandatet, men Tekna vil påpeke at dette er et viktig tema som ikke må neglisjeres. All erfaring viser at tekniske, sikkerhetsmessige og økonomiske argumenter ikke nødvendigvis er tilstrekkelig for å vinne oppslutning om beslutninger når det gjelder nukleære og radioaktive installasjoner. Tekna vil derfor anbefale at det utvikles en plan for hvordan kommunikasjon med interessenter og opinion skal foregå, alternativt ha en begrunnet oppfatning om at opinionen i liten grad skal involveres.

All erfaring viser at det i siste instans vil bli spørsmålet om lokalisering som vil bli det vanskeligste å håndtere opinionsmessig.

Sikring av utdanning og kompetanse i langsiktig perspektiv

Om kompetanse skriver utvalget at ”behovet for kompetanse (til å planlegge og drive dette anlegget innenfor en tidshorisont på kanskje 100 år) kan dekkes gjennom utdanning og kurs i Norge og i utlandet. Utvalget anser derfor at det ikke vil være noe behov for spesielle kompetansestyrkende tiltak.”

Tekna deler denne vurderingen, slik situasjonen ved våre utdanningsinstitusjoner er pr. i dag, men vil allikevel påpeke overfor departementet at det langsiktige perspektivet ved dette mellomlageret medfører et spesielt, utdanningsmessig ansvar. Norge vil, i overskuelig framtid, ha behov for teknisk kompetanse også innen det operative felt, på nukleære og radioaktive installasjoner og materialer. Tekna vil derfor anbefale departementet å sikre at norske læresteder i framtiden gir et adekvat tilbud til utdanning av operatører i våre anlegg for behandling og lagring av radioaktivt materiale, inkludert kjernebrensel.

Med vennlig hilsen

Tekna Teknisk-naturvitenskapelig forening

Ellen Fonnlid Larsen

kst generalsekretær